

GERD NYQUISTS NORSK-AMERIKANSKE KRIGERE (2)

Det er en viktig grunn til at **BATALJON 99s** soldater har krav på historisk oppmerksomhet. Det er ikke deres enestående norskhet eller særnorske egenskaper. Det ble også skapt avdelinger av soldater med annen spesiell språkbakgrunn. Grunnen til at vi bør ofre dem oppmerksomhet i dag er ike en skjult norsk-sjåvinisme. Det er heller ikke noen enestående krigsinnsats.

Grunnen er den rollen en del av disse soldatene kom til å spille i den skjulte amerikanske krigføringa bak fronten i Norge, i regi av organisasjonen OSS.

Office of Strategic Services blei dannet i juni 1942. Ei av arbeidsoppgavene var å organisere hemmelige grupper som skulle operere bak den tyske fronten. Slike grupper skulle i størst mulig grad bestå av innfødte, men trent og utdannet i USA. Gerd Nyquist gir oss et lite innblikk i dette hemmelige arbeidet. Hun nevner at andre nasjonaliteter blei rekruttert. I virkeligheten var den norske del liten i forhold til andre nasjonaliteter. Og av dem var det mange.

Rivalisering mellom briter og amerikanere

Britene hadde tatt mål av seg til å dominere motstandsbevegelsene bak fronten i Europa gjennom bl.a. organisasjonen Special Operative Executive — SOE. Dette ville ikke amerikanerne finne seg i. De hadde en stor fordel framfor britene: emigrantmiljøene i USA. Disse miljøene ble utsatt for en systematisk melking av egnede folk. På linje med grekere, rumenere, jugosla-ver, ikke minst italienerne og franskmenn og en rekke andre nasjonaliteter, skjedde det med norske emigrantmiljøer og norske sjømann-

smiljøer. Konkursansene mellom OSS og SOE på dette området fortsatte i felten, og førte til flere tragedier og tap av menneskeliv.

PLOUGH og RYPE

Denne rivaliseringa skulle få spesiell betydning for Norge. Aktivistene i USA ønsket aktiv sabotasjekrig i Norge. En merkelig plan som OSS tidlig balet med fikk navnet PLOUGH. Den gikk ut på å lande en spesialstyrke med weasler på Fanaråken. Derfra skulle styrken angripe de største norske kraftverkene. En del av mannskapene fra Bt 99 blei avgitt til å forberede dette prosjektet. Hele planen var et skrivebordsprodukt. Det ble heller ikke noe av. Forfatteren skriver at den norske London-regjeringa støttet prosjektet. Det kan umulig ha vært tilfelle.

I årsskiftet 1944/45 satte OSS i sving et annet Norges-prosjekt, også det under sterk motvilje fra britene. Operasjonen fikk navnet RYPE. En rekke grupper ble sluppet ned i Trøndelag vinteren 1945 for å ødelegge jernbaneforbindelsen nord/sør. Formålet var å sinke den tyske troppeoverføringa til Tyskland.

Operasjonen ble delvis vellykket. Gruppene hadde imidlertid store tap i løpet av overføringa til Norge, bl.a. fordi britene nektet dem erfarne norske RAF-

Klassekampen 6. januar 1982

Vikingeromantikk og norsk-skryt?

Lars Borgersrud avslutter her omtalen av Gerd Nyquist's bok «Bataljon 99». Første del sto i går. Bildet av Nyquist ble ved en feil brukt til en helt annen sak på forsida i går. Vi beklager. Foto: NTB

flygere med lokalkjennskap.

RYPE-gjengene var de eneste amerikanske soldatene som kjempet i Norge, etter det forfatteren hevder. Deres tilværelse i den norske fjellheimen krigsvinteren og våren 1945 ble forsuret av britenes stille sabotasjekamp mot dem. Norge var britenes område.

Ei historisk bok?

Nei. Verken som krigshistorie eller politisk historie. Boka er ei slags reiseskildring i historia. Den britisk-amerikanske konflikten i sabotasjekrigen finner ingen for-

klaring. Hvorfor oppsto den? Forklaringa knytter seg til den nye rollen USA tok mål av seg til mot slutten av krigen: Den nye verdensmakten. Britene tapte krigen langt på veg. Det var USA som vant — mente man der i huset.

Gerd Nyquist griper også lite av dynamikken i krigshistoria. Vi forstår ikke hvorfor Bt 99 er så enestående, utover at vi stadig kan lese påstander om det.

Vi står tilbake med det påståtte store i norskheten. Det kunne like godt vært skrevet om italienerne av en italiensk forfatter, albanere

Bøker

av en albansk eller russere av en russisk. Grunntonen er beslektet med vikingeromantikk og den amerikanske drømmen (marerittet).

Nåvel. Så alvorlig hadde ikke det vært om vi fortsatt var en fattig liten avkrok i utkanten av Europa, som kjempet for å opprettholde et minimum av identitet. Slik er det ikke lenger. Vi lever i 1982, med Alta og oljeimperialisme. Vi er på offensiven, enten vi liker det eller ikke. Det er i ferd med å bli et klima for norsk-skryt og vikingeromantikk igjen. Det ligger en slik tendens i Gerd Nyquists bok, og jeg liker den ikke.

Med dette bak øret, tror jeg mange vil ha utbytte av det forfatteren skriver, om OSS spesielt, sjøl om dette også kunne vært mer kritisk.

Dessuten er det modig av ei jente å hive seg på sånt stoff. Synes jeg.

Lars Borgersrud

Gerd Nyquist: **BATALJON 99**
219 s.
Aschehoug